

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و
کشاورزی تهران

معاونت بررسی های اقتصادی

بررسی پتانسیل های صادراتی ایران به کشور پاکستان

دی ماه ۱۳۹۵

• فهرست مطالب

- ۱- اهمیت موضوع
- ۲- مروری بر شاخص های اقتصادی ایران و پاکستان
- ۳- روند صادرات ایران به پاکستان
- ۴- شناسایی نیازهای وارداتی پاکستان
- ۵- بررسی سوابق صادراتی ایران در نیازهای وارداتی پاکستان
- ۶- وضعیت تعرفه های ترجیحی ایران با پاکستان
- ۷- شاخص مزیت نسبی آشکار شده و مقارن
- ۸- جمع بندی

• اهمیت موضوع

- ۱- اهمیت توسعه صادرات غیر نفتی
- ۲- موقعیت جغرافیایی ایران و وجود بازارهای مصرف قابل توجه در کشورهای همسایه

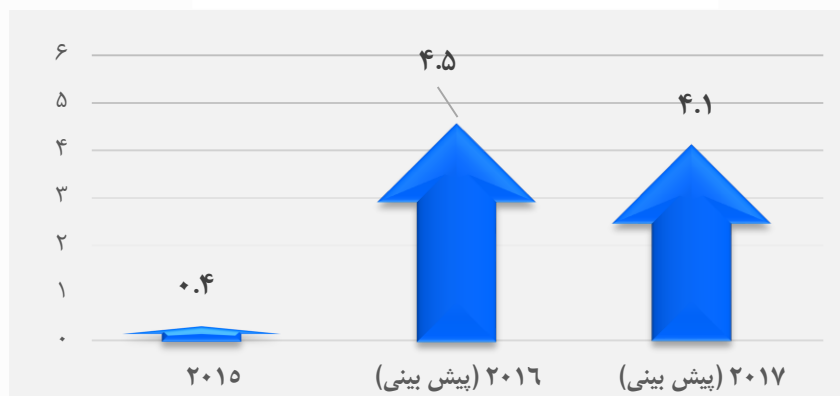
شناسایی نیازهای عمده وارداتی کشور پاکستان

شناسایی پتانسیل های صادراتی ایران در این زمینه

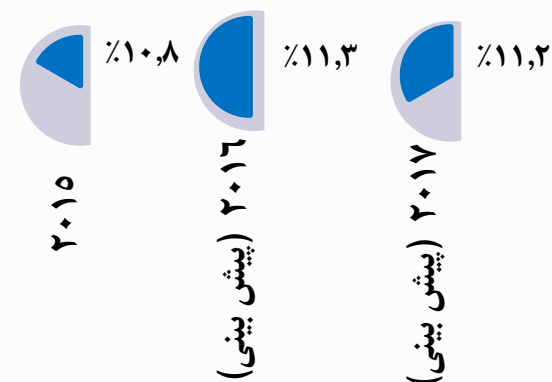
شاخص های عمده اقتصادی کشور ایران در یک نگاه

کل جمعیت ایران در سال ۲۰۱۵: ۷۹,۱۰۹,۲۷۲ نفر
سهم جمعیت ۶۴-۱۵ ساله (درصد از کل): ۷۱,۳ درصد

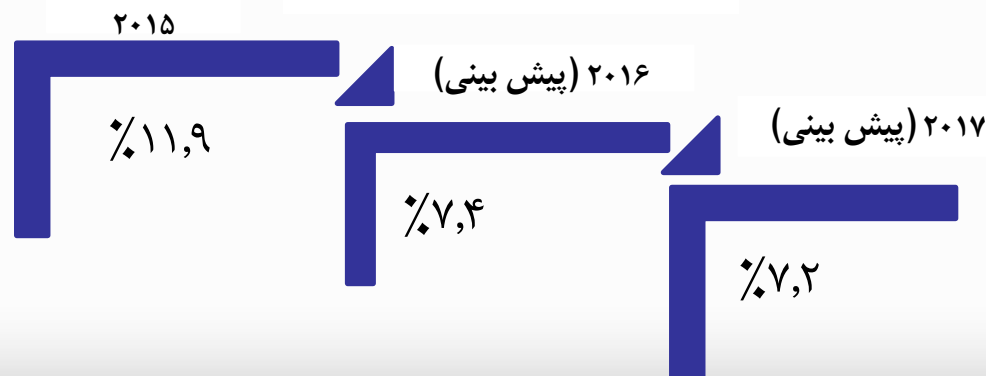
نرخ رشد واقعی اقتصاد (درصد)

نرخ بیکاری

نرخ تورم

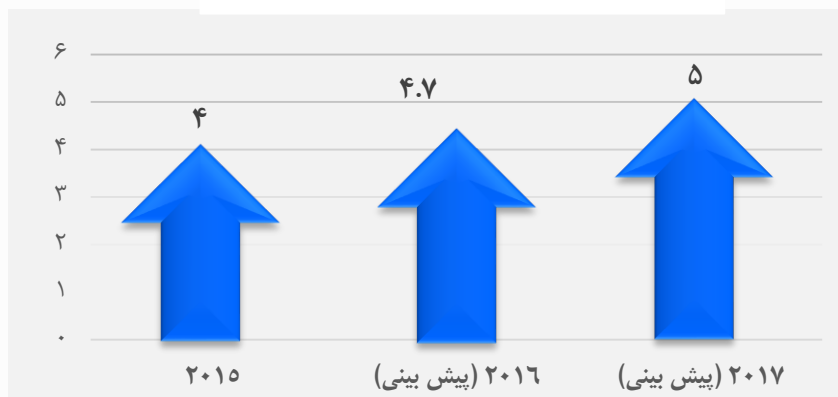

شاخص های عمده اقتصادی کشور پاکستان در یک نگاه

کل جمعیت پاکستان در سال ۲۰۱۵: ۱۸۸,۹۲۵,۰۰۰ نفر

سهم جمعیت ۶۴-۱۵ ساله (درصد از کل): ۶۰,۵ درصد

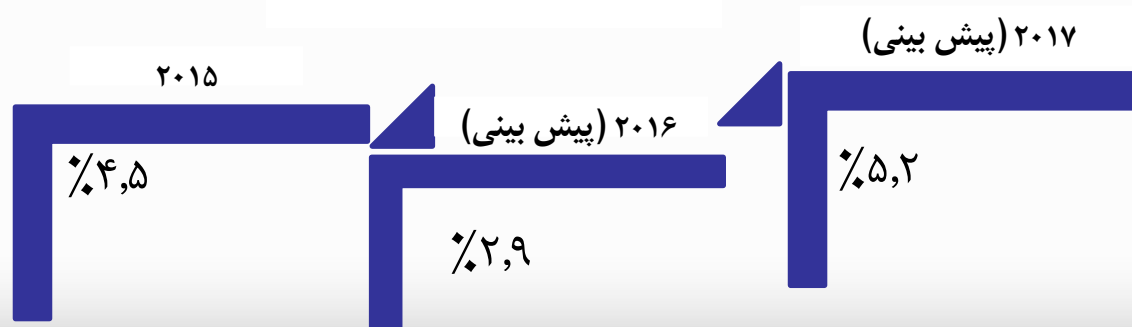
نرخ رشد واقعی اقتصاد (درصد)

نرخ بیکاری

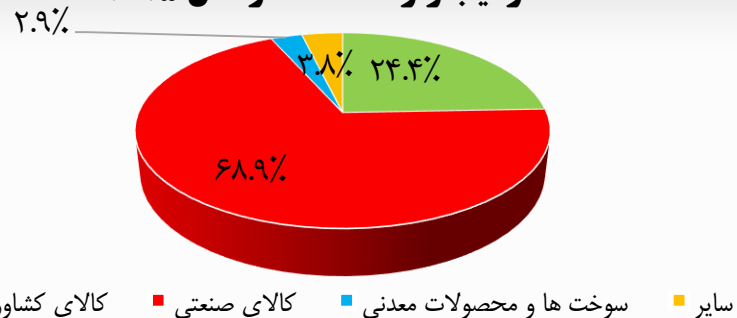

نرخ تورم

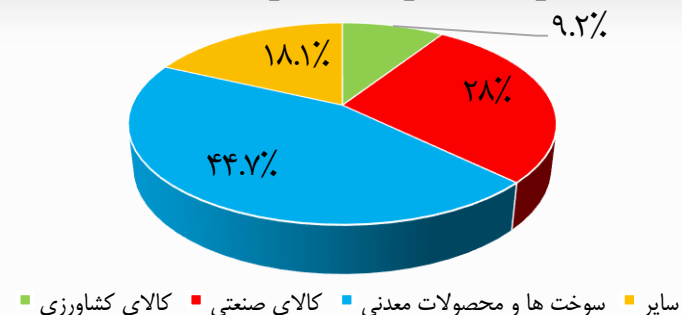
شاخص های عمده اقتصادی کشور ایران در یک نگاه

ترکیب واردات کالا در سال ۲۰۱۵

مجموع واردات کالایی: ۴۲,۵ میلیارد دلار

ترکیب صادرات کالا در سال ۲۰۱۵

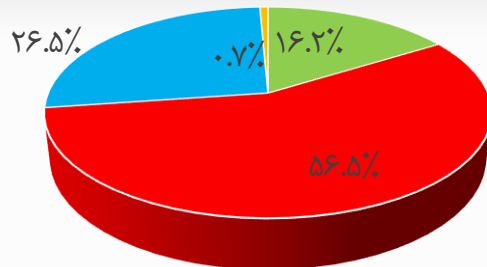

مجموع صادرات کالایی: ۶۳ میلیارد دلار

۲۶,۶	کل محصولات	میانگین ساده تعرفه (۲۰۱۱)
۳۰,۴	محصولات کشاورزی	
۲۶,۱	محصولات صنعتی	
۱۴,۸	کل محصولات	میانگین موزون تعرفه (۲۰۱۰)
۱۴,۷	محصولات کشاورزی	
۱۴,۹	محصولات صنعتی	

شاخص های عمده اقتصادی کشور پاکستان در یک نگاه

ترکیب واردات کالا در سال ۲۰۱۵

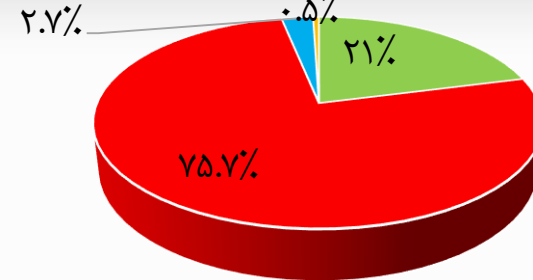

■ کالای کشاورزی ■ کالای صنعتی ■ سوخت ها و محصولات معدنی ■ سایر

مجموع واردات کالایی: ۴۴,۲ میلیارد دلار

عضویت در سازمان
تجارت جهانی از سال
۱۹۹۵

ترکیب صادرات کالا در سال ۲۰۱۵

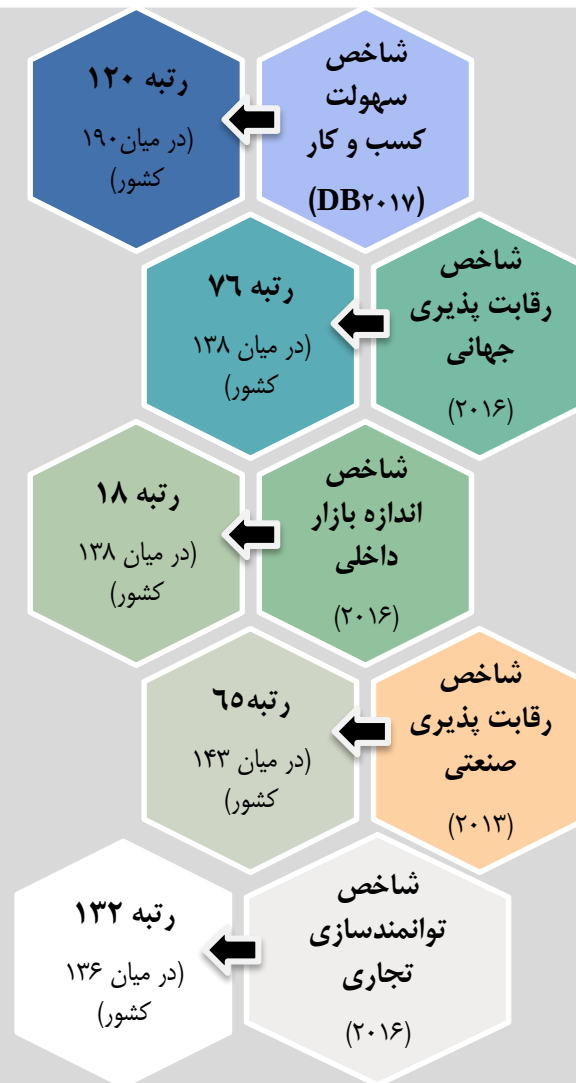
■ کالای کشاورزی ■ کالای صنعتی ■ سوخت ها و محصولات معدنی ■ سایر

مجموع صادرات کالایی: ۲۲,۲ میلیارد دلار

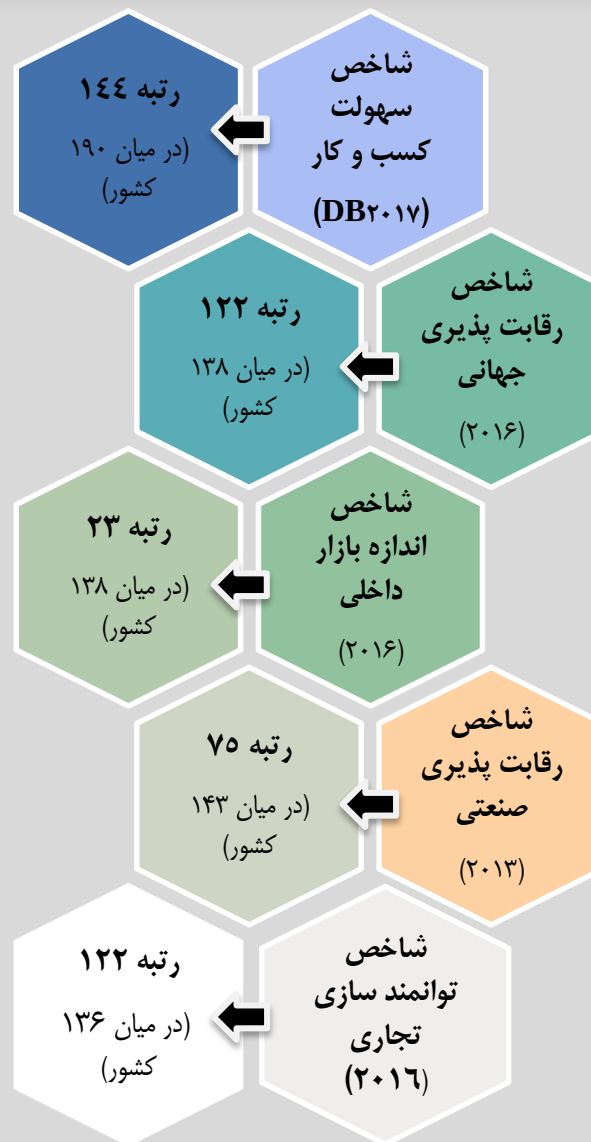
۱۲,۳	کل محصولات	میانگین ساده تعرفه (۲۰۱۵)
۱۳,۳	محصولات کشاورزی	
۱۲,۲	محصولات صنعتی	
۹,۹	کل محصولات	میانگین موزون تعرفه (۲۰۱۴)
۸	محصولات کشاورزی	
۱۰,۲	محصولات صنعتی	

شاخص های عمده اقتصادی کشور ایران در یک نگاه

جایگاه در شاخص های منتخب جهانی

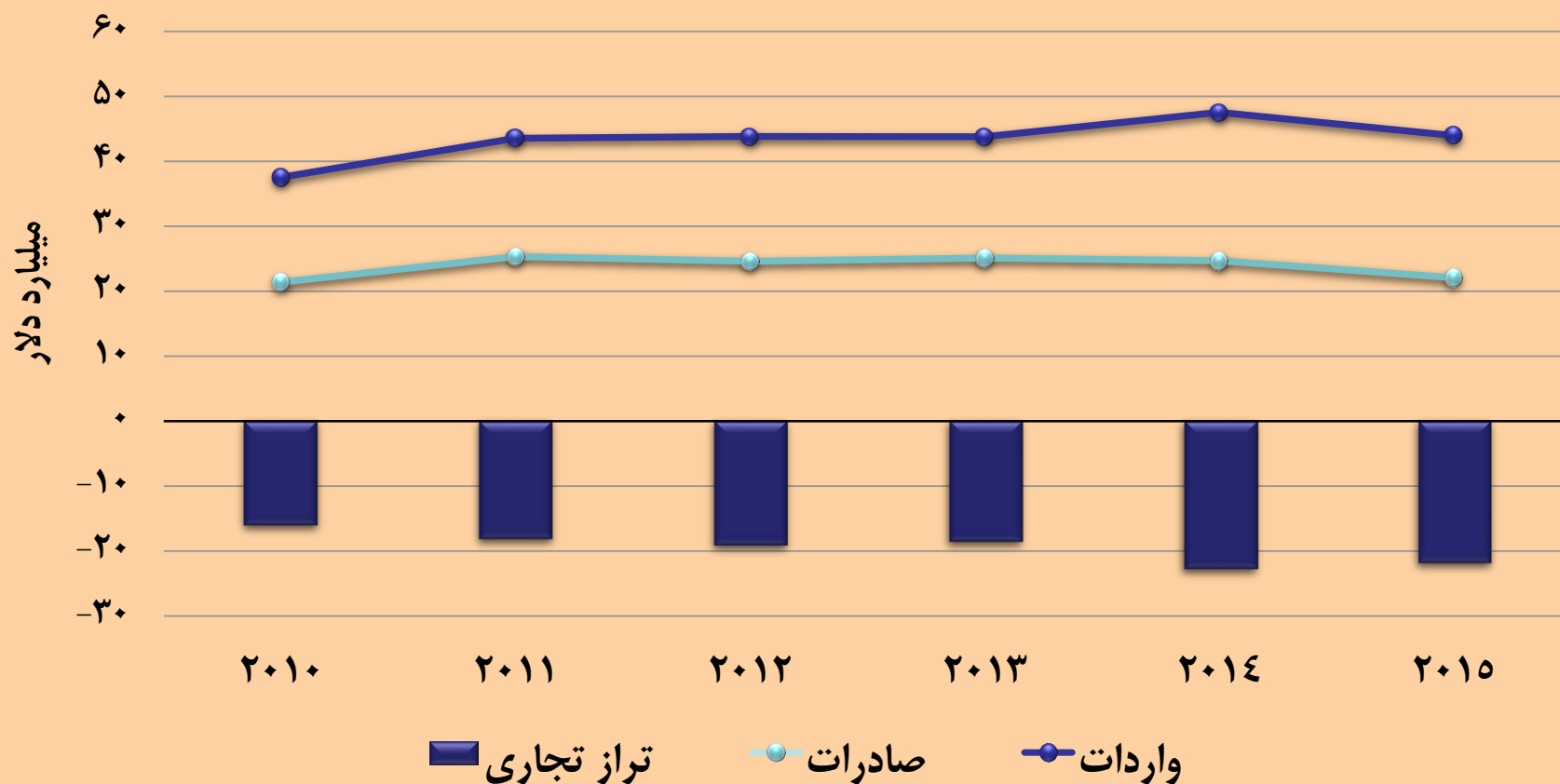

جایگاه پاکستان در شاخص های منتخب جهانی

• روند تجاری پاکستان

تجارت کالایی پاکستان طی سال های ۱۵-۲۰۱۰ (میلیارد دلار)

• روند تجاری پاکستان

نرخ رشد صادرات و واردات کالای پاکستان
طی سال های ۲۰۱۰-۲۱

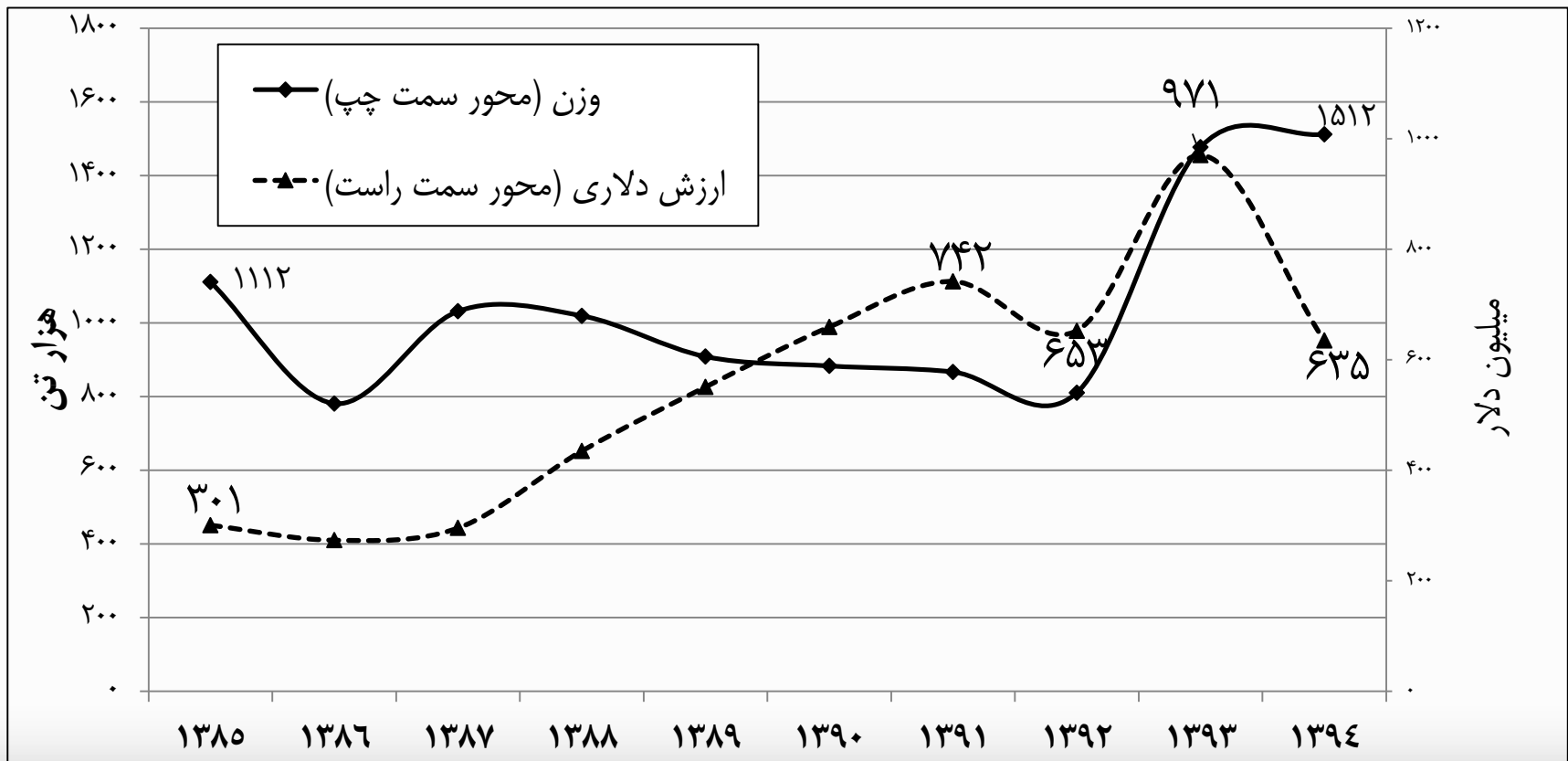
منبع: صندوق بین المللی پول

• چرا پاکستان؟

- دلایل اهمیت بازار پاکستان:
- بازار مصرف قابل توجه این کشور؛ جمعیت ۱۸۹ میلیون نفری پاکستان
- تراز تجاری منفی پاکستان
- بر اساس پیش بینی صندوق بین المللی پول تا سال ۲۰۱۸ واردات پاکستان با سرعت بیشتری نسبت به صادرات آن افزایش می یابد.
- تنوع کالاهای وارداتی پاکستان (بیش از ۱۱۵۰ ردیف تعرفه چهار رقمی در سال ۲۰۱۴)
- تشابهات فرهنگی میان دو کشور؛ امکان بیشتر تطابق کالای ایرانی با نیازهای وارداتی پاکستان

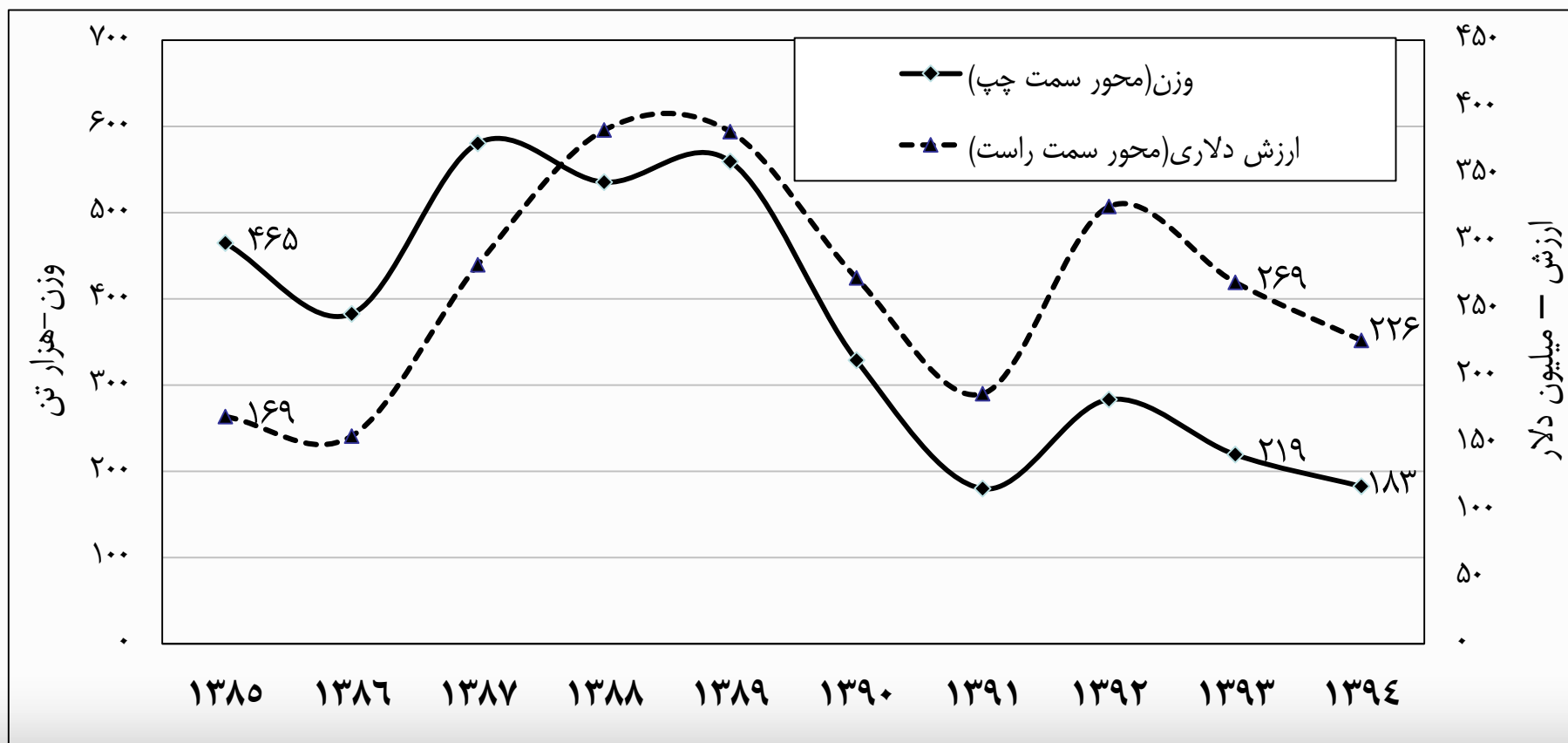
بررسی روند تجارت ایران و پاکستان

روند ارزشی و مقداری صادرات غیرنفتی ایران به پاکستان

• بررسی روند تجارت ایران و پاکستان

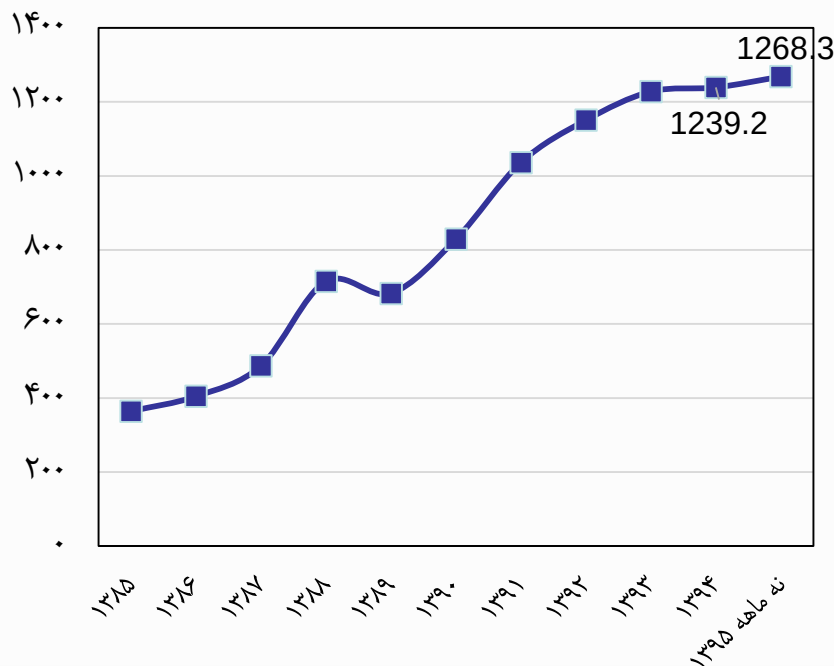
روند ارزشی و مقداری واردات غیرنفتی ایران از پاکستان

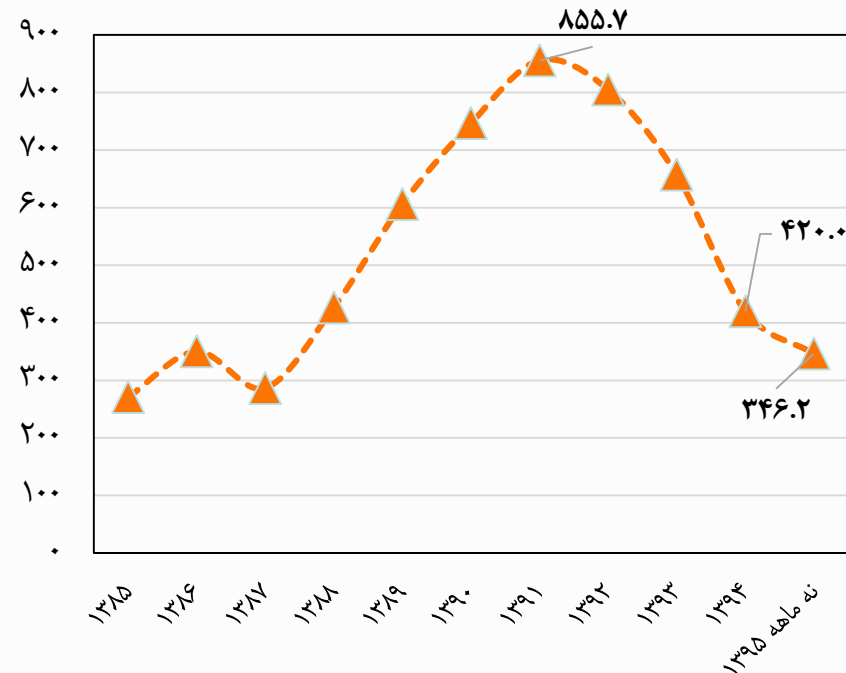
بررسی روند تجارت ایران و پاکستان

روند متوسط قیمت صادراتی و وارداتی تجارت ایران با پاکستان

متوسط قیمت وارداتی

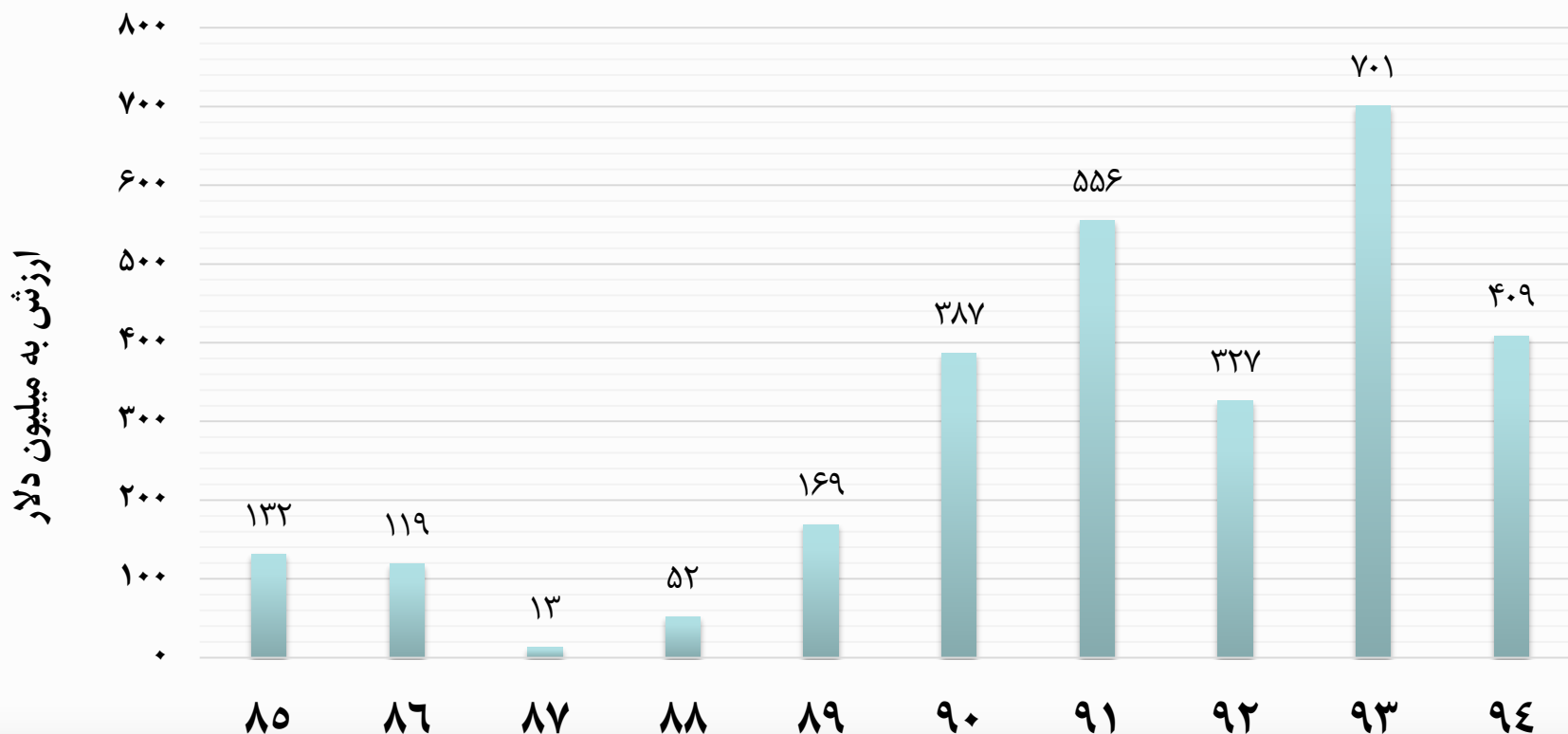

متوسط قیمت صادراتی

• بررسی روند تجارت ایران و پاکستان

تراز تجاری غیرنفتی ایران و کشور پاکستان

• بررسی روند صادرات ایران به کشور پاکستان

(کد تعرفه هشت رقمی)

نه ماهه سال ۱۳۹۵

- ۱- تعداد ۳۶۶ قلم کالا - ۱,۴۵ میلیون تن
- ۲- ارزش ۵۸۲ میلیون دلار
- ۳- متوسط قیمت ۴۰۰,۵ دلار به ازای هر تن
- ۴- سهم ۱,۸ درصدی از ارزش صادرات ایران

سال ۱۳۹۴

- ۱- تعداد ۴۱۷ قلم کالا - ۱,۵ میلیون تن
- ۲- ارزش ۶۳۵ میلیون دلار
- ۳- متوسط قیمت ۴۱۹,۹ دلار به ازای هر تن
- ۴- سهم ۱,۸ درصدی از ارزش صادرات ایران

• بررسی اقلام عمده صادراتی ایران به پاکستان (سال ۱۳۹۴ و نه ماهه ۱۳۹۵)

اقلامی که حدود ۸۰ درصد ارزش صادرات ایران به کشور پاکستان را تشکیل می دهد

مقایسه کالاهای عمده صادراتی ایران به پاکستان

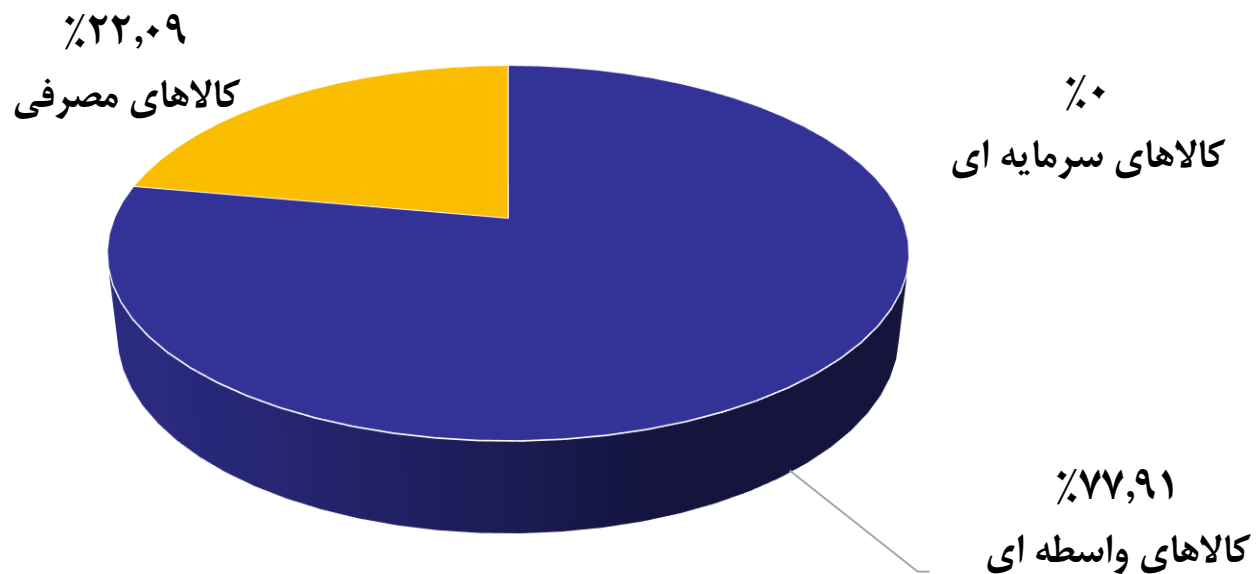

بیشترین صادرات به پاکستان در سال ۱۳۹۴: **قیر نفت** - به میزان ۲۱۸ هزار تن و ارزش ۹۸,۵ میلیون دلار (سهم ۱۶ درصدی از ارزش صادرات ایران به پاکستان)
بیشترین صادرات به پاکستان در نه ماهه ۱۳۹۵: **پروپان مایع شده** - به میزان ۱۴۰ هزارتن و ارزش ۵۴ میلیون دلار (سهم ۹,۳ درصدی از ارزش صادرات ایران به پاکستان)

• بررسی روند صادرات ایران به پاکستان

طبقه بندی کالاهای عمده صادراتی بر حسب نوع کاربرد کالاها-۱۳۹۴

طبقه بندی بر حسب کالاهای واسطه ای، مصرفی و سرمایه ای

• بررسی روند صادرات ایران به کشور پاکستان

تغییرات و نوسانات در روند صادرات ایران به پاکستان طی ۵ سال اخیر

۱- روند صادرات برخی کالاها طی این سال ها نزولی و برخی صعودی بوده است

۲- صادرات برخی کالاها از سال ۱۳۹۴ آغاز شده است.

برای مثال: کشور ایران در سال ۱۳۹۴، ۱۰۰ قلم کالای جدید به پاکستان صادر کرده است به میزان ۱۱۲ هزار تن و ارزش ۳۳ میلیون دلار - (برابر با ۵,۳٪ ارزش صادرات ایران به پاکستان در آن سال) این کالاها سهم ۳,۵ واحد درصدی در رشد ارزش صادرات داشته اند (با توجه به اینکه رشد صادرات در سال ۱۳۹۴ نسبت به سال ۱۳۹۳ منفی ۳۴٪ بوده، در صورت عدم صادرات کالاهای جدید رشد صادرات منفی تر می شد)

• شناسایی نیازهای وارداتی کشور پاکستان

شناسایی کالاهای عمده وارداتی پاکستان که از میان ۵۰ قلم عمده کالاهای وارداتی این کشور (از لحاظ سهم ارزشی در هر سال) طی سال های ۲۰۱۳-۲۰۱۵ بر اساس کد تعرفه چهار رقمی انتخاب شده که بیش از ۶۰ درصد ارزش واردات این کشور را در این سه سال تشکیل داده اند.

۱- تعداد ۳ ردیف تعرفه ۴ رقمی در ایران سابقه صادراتی نداشته است
۲- تعداد ۲۲ ردیف تعرفه ۴ رقمی به سایر کشورها (به جز پاکستان) صادر شده است که بر اساس کدهای ۶ رقمی آن بررسی شده است

۱- شناسایی کالاهای وارداتی پاکستان که ایران به طور کلی صادراتی در آن نداشته است (ردیف تعرفه ۴ رقمی)

۲- شناسایی کالاهای وارداتی پاکستان که سابقه صادراتی آن در ایران وجود داشته است اما به پاکستان صادر نشده است (ردیف تعرفه ۴ رقمی)

• وضعیت تعرفه های ترجیحی ایران با کشور پاکستان (سال ۱۳۹۴ و نه ماهه ۱۳۹۵)

کالاهای ایرانی صادراتی به کشور پاکستان که مشمول تخفیفات تعرفه ای می شوند شامل ۳۳۸ ردیف تعرفه شش رقمی هستند که مشمول تخفیف تعرفه ای بین ۵ تا ۳۰ درصد قرار گرفته اند.

در سال ۱۳۹۴: در ۲۳۸ مورد از ۳۳۸ ردیف تعرفه فوق الذکر در سال ۱۳۹۴، صادراتی از ایران به پاکستان انجام نشده است؛ به عبارتی، تنها ۱۰۰ ردیف تعرفه صادراتی در این سال مشمول تخفیفات تعرفه ای شده است.

نه ماهه نخست ۱۳۹۵: در ۲۳۳ مورد از ۳۳۸ ردیف تعرفه مذکور در نه ماهه ۱۳۹۵، صادراتی از ایران به پاکستان انجام نشده است؛ به عبارتی تنها ۱۰۵ ردیف تعرفه صادراتی در این سال مشمول تخفیفات تعرفه ای شده است.

• شاخص مزیت نسبی آشکار شده

از مهم ترین شاخص های صادراتی است که عملکرد صادراتی هر کشور را از طریق مقایسه سهم هر کالا در صادرات آن کشور با سهم همان کالا از صادرات جهان ارزیابی می کند.

این شاخص عددی بین صفر تا بینهایت را می تواند اختیار کند. چنانچه این شاخص عددی بزرگتر از یک باشد، بدان معنی است که عملکرد صادراتی کشور مورد بررسی از متوسط عملکرد جهان در صادرات آن کالا بهتر بوده و در صادرات آن دارای مزیت است. مقادیر بین صفر تا یک نشانه عدم وجود مزیت نسبی است.

$$RCA = \frac{X_{ij} / \sum X_{ij}}{X_{iw} / \sum X_{iw}}$$

X_{ij} ارزش صادرات کالای مورد نظر i از کشور j ، $\sum X_{ij}$ ارزش کل صادرات کشور مورد مطالعه،
 X_{iw} ارزش صادرات کالای مورد نظر در سطح جهان و $\sum X_{iw}$ ارزش کل صادرات جهانی است.

• نتایج بررسی مزیت نسبی آشکار شده

از میان کالاهای عمده وارداتی پاکستان، (با استمرار واردات در هر سه سال ۱۵-۲۰۱۳)، ۳ ردیف تعرفه ای وجود دارد که ایران در سال ۲۰۱۴ در آنها دارای مزیت نسبی صادراتی بوده است.

- ۱- کودهای معدنی و شیمیایی، از ته (کد ۳۱۰۲) - شاخص ۶.۷۳
- ۲- پلیمرهای اتیلن، به اشکال ابتدایی (کد ۳۹۰۱) - شاخص ۱۰.۶۱
- ۳- الیاف سنتتیک غیر یکسره، حلاجی نشده، شانه نزده یا به نحو دیگری برای نخ ریزی عمل آورده نشده باشند (کد ۵۵۰۳) - شاخص ۱.۱

پاکستان

روند این شاخص در سال های قبل از ۲۰۱۴ نشان می دهد که در برخی کالاها مزیت نسبی صادراتی استمرار داشته است.

• شاخص مزیت نسبی آشکار متقارن

برای ارزیابی دقیق تر مزیت نسبی و متقارن کردن شاخصی سنجش آن از شاخص مزیت نسبی آشکار شده متقارن استفاده می شود

شاخص مزیت نسبی آشکار متقارن مقادیر $+1$ تا -1 را به خود می گیرد.

مقادیر منفی نشان دهنده عدم وجود مزیت نسبی و مقادیر مثبت نشان دهنده وجود مزیت است

$$RSCA = \frac{(RCA - 1)}{(RCA + 1)}$$

• نتایج بررسی مزیت نسبی آشکار متقارن

نتایج شاخص مزیت نسبی آشکار متقارن موید نتایج شاخص مزیت نسبی آشکار شده است.

پاکستان

در میان اقلام عمده وارداتی کشور پاکستان که طی سه سال متوالی ۱۵-۲۰۱۳ وارد شده اند، ۳ کد تعرفه (کدهای تعرفه ۳۱۰۲، ۳۹۰۱ و ۵۵۰۳) دارای مزیت نسبی بالایی هستند. زیرا اعداد مزیت نسبی در آن ها مثبت و بزرگتر از یک است.

• جمع بندی

۱- در برخی گروه های کالایی، متوسط قیمت وارداتی پاکستان از متوسط قیمت صادراتی ایران بالاتر است که این می تواند گویای جذابیت بالقوه بازار مصرف پاکستان برای فروش کالای ایرانی باشد. با توجه به اینکه در این کالاها نیاز عمده وارداتی پاکستان از سایر کشورها تامین می شود؛

این گروه کالاها برای بررسی هزینه حمل و نقل و نرخ حقوق ورودی گزینه های بالقوه ای هستند.

• جمع بندی

۲- در برخی گروه های کالایی سابقه صادراتی در ایران وجود دارد، اما همچنان واردات پاکستان عمدتاً از طریق تعدادی از کشورهای اروپایی تأمین می شود. در برخی از این گروه های کالایی، حجم صادرات ایران می تواند نیاز وارداتی پاکستان را تأمین کند اما در برخی دیگر صرفاً قادر به تأمین بخش کمی از نیاز وارداتی پاکستان است.

چنانچه؛

- اولویت تأمین نیاز داخل عامل محدود کننده توسعه صادرات این کالاها محسوب نمی باشد و تکنولوژی تولید آن در کشور وجود ندارد؛
 - و این کالاها در کشورهای اروپایی مبادی واردات کشور پاکستان تولید شده و مستقیماً به این کشور صادر می شوند؛
- این دسته از کالاها می توانند گزینه مناسب و قابل بررسی برای همکاری مشترک ایران با کشورهای اروپایی برای تولید آن کالاها باشد.

• جمع بندی

۳- با توجه به احتمال وجود برنامه هایی برای توسعه و افزایش ظرفیت تولید برای برخی از اقلام وارداتی در کشور پاکستان، لازم است هر نوع برنامه افزایش ظرفیت تولید در ایران با هدف افزایش صادرات به کشورهای گوناگون (از جمله پاکستان)، بعد از بررسی دقیق و جامع برنامه های توسعه کشورهای هدف و سیاست های تجاری آنها صورت گیرد:

✓ ارتباط با رایزن بازرگانی ایران در پاکستان:

- <http://farsi.tpo.ir/index.aspx?fkeyid=&siteid=1&fkeyid=&siteid=1&pageid=319&p=1&showitem=22>

STRATEGIC TRADE POLICY FRAMEWORK 2015-18 ✓

- http://www.tdap.gov.pk/pdf/trade_policy_18.pdf

Import Policy Order 2015-18 ✓

- <http://www.tdap.gov.pk/pdf/IPO-2015-18.pdf>

• جمع بندی

۴- برخی از کالاهای صادراتی ایران به پاکستان مشمول برخورداری از تعرفه ترجیحی بوده‌اند، اما بررسی‌ها نشان می‌دهد عملکرد صادراتی مناسبی در این زمینه حاصل نشده و در مورد تعداد قابل توجهی از این کدهای تعرفه، صادراتی از ایران به این کشور صورت نگرفته است که این امر می‌تواند ناشی از تنظیم نامناسب فهرست تعرفه‌های مذکور و یا عدم آگاهی از فهرست ترجیحات تعرفه ای با پاکستان باشد.

در صورت اتفاق نظر در این زمینه، موضوع بازنگری تعرفه های ترجیحی می تواند با همکاری اتاق تهران مورد مطالبه قرار گیرد.

• جمع بندی

۵- در برخی از کالاهای عمده وارداتی کشور پاکستان، علی رغم اینکه مزیت نسبی آشکار شده و متقارن برای صادرات ایران وجود دارد، متوسط قیمت واردات پاکستان از ایران از متوسط قیمت واردات پاکستان از جهان در آن کالا پایین تر است.

علاوه بر این، علیرغم اینکه توان تأمین تمام نیاز وارداتی کشور پاکستان در آن محصول وجود دارد، اما تنها بخش کوچکی از واردات این کشور پوشش داده می شود؛ در این زمینه باید بازار هدف و تعیین قیمت های صادراتی مور بازبینی دقیق تری قرار گیرد.

• جمع بندی

۶- کشورهای عضو سازمان تجارت جهانی بدلیل الزام به اعمال تعرفه های کمتر برای کشورهای عضو این سازمان در مقایسه با کشورهای غیر عضو از مزیت برخوردارند؛ بنظر می رسد از این منظر عدم پیوستن ایران به سازمان تجارت جهانی موجب عدم النفع ایران و در نهایت از دست دادن فرصت صادرات برخی کالاهای دارای پتانسیل صادراتی به پاکستان خواهد شد که امید است با اقداماتی که برای پیوستن ایران به سازمان تجارت جهانی انجام می شود، این مسئله رفع گردد.

باتشکر